



FOTO SJAAK VERBOOM

Concertpianiste Marietta Petkova smelt tijdens haar spel samen met de muziek. Achter de Steinway vleugel laat ze zich terugvoeren naar haar vaderland, het paradijs. Het is de bron waaruit zij put en ontvangt, een bron die zijn oorsprong nog herinnert en niet leeg kan raken. Met haar zuivere voelen raakt ze de luisteraar aan. "Muziek gaat voorbij de grote vragen in het leven. Het voert ons naar een plek waar geen vragen meer zijn."

Publiek als grootste rijkdom

TEKST IVO VALKENBURG

Tien jaar lang speelde Marietta Petkova elke zomer tijdens masterclasses van haar grote leermeester György Sebök in Zwitserland. Ooit speelde ze voor hem het derde pianoconcert van Rachmaninov. Na afloop was Sebök blij. Hij vond het mooi. Daarna draaide hij zich om naar het publiek en gaf een les die Petkova nog elke dag bij staat: "Rachmaninov wordt vaak gespeeld als man, of als vrouw. Zijn muziek is evenwel niet mannelijk of vrouwelijk, ze gaat daaraan voorbij. Het is menselijk. Vlucht niet in schoonheid, Marietta."

De woorden van Sebök raakten haar ziel diep van binnen. "Wat werkelijk telt in het leven is niet wat je allemaal weet, kunt of nastreeft, maar wie je bent. Het gaat niet om het mannelijke of het vrouwelijke, maar wel om de naaktheid van het mens-zijn. Het durven uitschenken van je authentieke zelf. Het laten zien van wie je wezenlijk bent", aldus Petkova.

LICHT EN DONKER

Muziek is Petkova alles behalve met de paplepel ingegoten. Het speelde nauwelijks of geen rol in het leven van haar ouders en voorouders. "Ik ben bij toeval in de muziek beland, voor zover toeval bestaat. Mijn ouders waren beiden scheikundeleraren. Ze hebben elkaar tijdens hun studie op de universiteit van Sofia ontmoet. Het was liefde op het eerste gezicht. Ze leefden vurig en intensief met elkaar. Alsof de wereld buiten hen niet bestond. Na de afronding van hun studie zijn ze getrouwd en werden ze door het toenmalige communistische regime naar Ruse gestuurd, een historische stad aan de oe-

vers van de Donau in Bulgarije. In dat mooie stadje ben ik in 1968 geboren. Stapje voor stapje loste daarna de relatie van mijn ouders op. Het is alsof de oorspronkelijke verbinding tussen mijn ouders door het geweld van de wereld werd verbroken. Het was voor hen ook niet eenvoudig om met niets te beginnen in een nieuwe omgeving onder een dictatoriaal bewind. Toen ik vijf was zijn mijn ouders gescheiden. In die tijd – onder die omstandigheden – was scheiden taboe. Mijn moeder, die mij in een warm bad van liefde, genegenheid en dienstbaarheid heeft opgevoed, was een moedige vrouw. Vastbesloten, hoe klein van formaat dan ook.

"De scheiding was voor mij als kind een traumatische ervaring. Dwars door een ogenschijnlijk onbezorgde jeugd, heb ik als kind zowel de lichte als de donkere kant van het leven diep doorleefd. Mijn vader vertegenwoordigde een beeld dat ik lange tijd in mijn leven niet heb willen zien. Op tienjarige leeftijd heb ik besloten om afscheid te nemen

**"MUZIEK OPENT
DE POORTEN
NAAR HET PARADIJS"**

van mijn vader. Dat heeft ruim dertig jaar geduurd. Tot drie jaar geleden. Plotseling stond hij op mijn antwoordapparaat. De zomer erna, in 2012, ben ik naar Ruse gegaan waar hij nog steeds woonachtig was. Daar heb ik hem voor het eerst opnieuw ontmoet. Hij was gepensioneerd na een zeer actief leven als vooraanstaand scheikundige in Bulgarije. Hij heeft honderden artsen opgeleid en begeleid bij het schrijven van wetenschappelijke scripties. Eenmaal heeft hij me horen spelen. Nota bene in Ruse, waar ik in maart 2013 was uitgenodigd om het slotconcert te spelen op een internationaal muziekfestival. Dat was niet alleen de eerste, maar ook de laatste keer. Ik zat natuurlijk op het podium en heb mijn vader niet bewust van dichtbij kunnen volgen. Van de mensen om me heen hoorde ik hoe hij vanaf de eerste noot van Schumann had kunnen voelen hoe 'elk atoom, elke cel van mijn kind is toegewijd aan de muziek, mijn dochter 'is' muziek. Alles vibreert mee'. Hij beseftte toen welke weg ik had afgelegd vanaf het moment dat hij fysiek uit haar leven was verdwenen. Niet lang daarna is hij overleden. Ik heb geen eens meer afscheid van hem kunnen nemen. Onze ontmoetingen waren evenwel goud waard. Woorden schieten daarbij tekort."

GESCOUT OP KLEUTERSCHOOL

Na de scheiding van haar vader en moeder kwam het licht in haar leven met de komst van haar opa. "De vader van mijn moeder heeft de vaderrol overgenomen. Dwars door dik en dun steunde hij mij onvoorwaardelijk. Hij geloofde in mij. Zonder muzikale achtergrond, heeft hij me zelfs geholpen om noten te leren lezen. De muziek opende ook voor hem een nieuw hoofdstuk in zijn leven. Hij voelde intuïtief aan dat muziek mijn weg was."

Petkova leefde met haar moeder en haar opa samen tot haar achttienjarige leeftijd, waarna ze naar Wenen vertrok om te gaan studeren aan de Hochschule für Musik bij Paul Badura-Skoda, die



FOTO CHRIS HOEFSEMIT

over haar schreef: 'Zelden heb ik een leerling gehad in wie intelligentie, gevoel en technische capaciteiten zo perfect in balans zijn. Ondanks haar jonge leeftijd is zij een volledig gerijpt artieste. Wanneer zij optreedt, is zij compleet

verzonken in de muziek en in staat om haar toehoorders diep te ontroeren."

Het was op de kleuterschool dat Marieta werd opgemerkt door een muziekdocente. "Ze speelde op de accordeon en ik danste, ik zong en was mooi gekleed naar Bulgaarse traditie. Ze had oog voor mijn muzikale gehoor en ritmegevoel. Daarop stuurde ze een brief aan mijn moeder om haar te attenderen op het muzikale potentieel van haar dochter. Met de suggestie om dat talent verder te ontwikkelen. Mijn moeder was blij verrast en spontaan besloot ze om een piano voor me te kopen. Vanaf mijn geboorte was er elke maand een bedragje gespaard op een bankrekening. Het saldo bleek net genoeg om een Zimmermann, een bruine Oostduitse piano, te kopen. Ze had geen idee of een pi-

**"TIJDENS HET SPELEN IN
EEN ZAAL WEET JE
DIRECT OF JE MUZIEK
WORDT GEHOORD EN DE
BOODSCHAP ONTVANGEN"**

ano het juiste instrument voor me was. Ze vond dat echter wel een leuk idee voor een meisje. Het was ook een beetje de vervulling van haar eigen kinderdroom. Bij rijke ouders van vriendinnen in de stad had ze ook wel eens een piano zien staan en stilletjes gedroomd hoe mooi zoiets zou zijn.”

LOT UIT LOTERIJ

Na de komst van de piano ging Petkova op zevenjarige leeftijd blanco naar de muziekschool. Daar ontmoette ze de 24-jarige pianodocente Janeta Benun, net afgestudeerd van het conservatorium. Helemaal klaar om haar eerste muziekklas samen te stellen.

“Het was liefde op het eerste gezicht. Ze was een lot uit de loterij. De mooiste, prachtigste juf die ik me kon voorstellen. Ik ben vooral piano gaan studeren voor haar, om bij haar te kunnen zijn. In het begin was het niet zo zeer de muziek die mijn hart opende. Ik was meer geraakt door haar menselijkheid. Ze was niet alleen uiterlijk een prachtige vrouw, ongelofelijk mooi om te zien, maar ook van binnen een parel met een zeer dynamisch karakter. Ze sprak nooit een woord te veel. Elk woord meende ze. Ze was nooit bezig om iemand te behagen. Ongevoelig om aardig gevonden te worden. Zeer eerlijk en direct had ze ook oog voor mijn essentie. Bijzonder, zeker ook terug in die communistische tijden waarin prestatie, het najagen van talent en techniek veelal een dominante rol vervulde. Natuurlijk leerde ze me ook de techniek van muziek, maar zonder het wezenlijke in mij uit het oog te verliezen. Ze wist mij op een delicate en vastberaden manier te beschermen voor de agressie van de buitenwereld. Zelfs een etude was voor haar veel meer dan alleen een vingeroefening. Ze begeleidde me daarin om te zoeken naar het beeld in het verhaal. Ze was wars van dogma's, van hoe het zou moeten horen. In plaats daarvan gaf ze me alle ruimte om mijn natuur te laten spreken. Haar liefdevolle aandacht heeft me laten groeien als

mens, veel meer dan pianiste alleen. Ze is nog steeds een groot voorbeeld voor me. Na het overlijden van mijn vader mocht ik een lang gesprek met haar voeren. Ze onthulde me tijdens dat gesprek hoe ze verschillende keren mijn vader had ontmoet, nadat ik hem niet meer wilde zien. 'Marietta, je hebt twee geweldige ouders'. Het was voor mij een openbaring dat ze mijn vader ook kende. Een wijze vrouw.”

VORIG LEVEN

Na het muzieklyceum, studeert Petkova vervolgens in Sofia, Wenen en Canada. Vanaf 1989 volgt ze lessen bij György Sebök. In 1990 vestigt ze zich in Amsterdam, waar ze haar studie bij Jan Wijn aan het Sweelinck Conservatorium cum laude heeft afgerond. Wijn noemt haar een natuurtalent. “Toen ik haar voor het eerst hoorde spelen dacht ik dat zij in een vorig leven ook al pianiste moet zijn geweest. De manier waarop ze haar handen op de piano zette en met de toetsen omging was voor mij geheel nieuw. Ik had nog nooit iemand gezien met zoveel affiniteit voor muziek en voor de piano zelf.”

Volgens Petkova wordt muziek in vrijheid geboren. “Muziek laat zich niet vangen in de kooi van een lege opnamestudio. Ze ontstaat niet door knippen en plakken, maar slechts daar waar zij door mensen wordt gedeeld. De kracht van muziek is dat het er op dát moment is, en op die manier. Elke keer weer is het volop leven in het nu.”

Het maken van cd's in studio's is dan ook niet aan haar besteed. Alleen wanneer er echt muziek wordt gemaakt, wil ze dat vereeuwigen. “Tijdens het spelen in een zaal merk je onmiddellijk of de muziek wordt gehoord. Hoe? Dat is niet in woorden uit te drukken. Je voelt het wanneer de boodschap ontvangen wordt.”

ZINEDINE ZIDANE

Buiten de studio is ze overal blij om muziek te maken. Zolang het publiek – “mijn grootste rijkdom” – er maar bij is. Een concert in het dorpskerkje van Wilp doet ze net zo graag als in de Grote Zaal van het Concertgebouw in Amsterdam, het Beethoven Haus in Bonn of Théâtre du Châtelet in Parijs.

FOTO CHRIS HOEFESMIT



Marietta Petkova: Encores – live in concert

De achttien tracks op deze cd getuigen van haar waarachtige kunstenaarschap, waarin poëzie en perfectie op zeldzame wijze verenigd zijn met de inspiratie van het moment. Werken van o.a. Chopin, Liszt, Brahms, Händel, Schumann, Rachmaninov, Bach en Debussy die als toegift in verschillende zalen in Nederland en Europa werden gespeeld.

Het *New Financial Magazine* mag drie cd's van Marietta Petkova Encores weggeven, ter waarde van € 17,95. Stuur een e-mail met uw naam en adres naar willem@willemvreeswijk.com o.v.v. 'CD Encores'. Wie het eerst komt het eerst maalt. De eerste drie inzenders krijgen de cd thuisgestuurd.

Wilt u deze cd bestellen of wilt u zien waar zij in Nederland dit jaar concerten geeft, ga dan naar haar website: www.marietapetkova.com.

“Je kunt niets van het leven afdwingen. Ook niet een mooi concert. Daar ben ik me goed van bewust. Er valt voor een mooie uitvoering niets van tevoren uit te stippelen of op te leggen. Alles wat ervoor nodig is om zelf heel open te zijn tijdens een concert. Zonder verwachtingen. Ik vergelijk het wel eens met het voetbalspel van de Franse topspeler Zinedine Zidane. Ik ben een fan van hem. Van de manier waarop hij het veld inging. Hij wilde ook zelf niets bepalen. Als iets niet ging of als er geen chemie tussen de spelers was, dan bleef hij niet doorvechten om het te forceren. Zijn gevoel en eerlijkheid waren daarvoor te groot. Hij wilde het leven niet naar zijn hand zetten.”

LIEFDE

“Tijdens een concert zorg ik ervoor om mijn hart te openen, opdat ik kan ontvangen, wat het ook moge zijn. De poorten moeten open zijn. Als de muzen mij willen bezoeken, zijn ze welkom. Als dat gebeurt is het... onuitsprekelijk. Meer kan ik niet doen als musicus. Ik voel me dan als een lege kom die gevuld mag worden. Ik laat mijn koffers thuis. Alle verworven kennis en technieken laat ik los. Het publiek kan niet weten wat ik doe en wat mijn voorbereiding is, maar is wel in staat om de pure ervaring van het moment te voelen. Dat maakt een concert tot een belevenis in plaats van alleen een muzikale voordracht. Het is niet de pianist die de muziek maakt. De muziek trekt door de pianist heen. Dat is wat mensen in het hart raakt. Even valt alles samen. De menselijke natuur, het lichaam, de piano, de persoonlijkheid en het paradijs, de plek voorbij dualiteit, voorbij alle oordeel. Je zou het liefde kunnen noemen. Maar ik ben voorzichtig met woorden. Eigenlijk is elk woord een potentiële bedreiging om de schoonheid van dat moment teniet te doen. Muziek is vrij. Vrij van kennis en inhoud. Ze spreekt de universele taal van het hart. Onafhankelijk van wie of wat dan ook. Eigenlijk heel rebels in onze wereld van goed en fout.”



MARIETTA PETKOVA

“FAN VAN
ZINEDINE ZIDANE”

FOTO BRAM BUDEL

BETEKENIS

Voor Marietta Petkova stroomt het echte leven van binnen naar buiten. “Ik leef als ik trouw ben aan wat mijn hart me ingeeft. Het verstand is vrij beperkt. Wanneer je hart slaapt, neemt je verstand het over. Het verstand wacht op haar kansen. Volg je niet je hart, dan wil logica, rationaliteit als eerste de regie overnemen. Muziek is voor mij veel meer dan alleen mijn brood verdienen of bekend zijn. Alles draait voor mij om betekenis. Van betekenis kunnen zijn. Voor wie en waar dan ook. Betekenis gaat voorbij mijn eigen belang. Dat helpt me om vrij en autonoom te leven en te werken. Tijdens een concert gebeurt er vaak veel. Ik kan dat voelen. Ontroering en soms ook boosheid of andere emoties komen naar boven.

Muziek werkt helend. Wat mij interesseert is om zo dichtbij mogelijk bij de muziek te komen. De muziek te omhelzen. Ermee samen te smelten. Sommigen kunnen steeds beter technisch spelen, maar dat wil niet altijd zeggen dat de muziek ook mooier wordt. Soms resulteert het zelfs in een verwijdering van de essentie. Concentratie op het omhulsel is een valkuil. Ook de piano is slechts een hulpmiddel. Het is voor mij altijd heel zichtbaar. Wanneer het materiële – het grofstoffelijke – wegvault, dan komt eigenlijk pas tevoorschijn waar het in essentie om draait. Voorbij de materie wordt het leven pas echt tastbaar.” ■

Dit interview verscheen eerder in BRES.